

Onderzoek naar rijgeschiktheid van automobilisten met lichte dementie

# Methode voor beoordeling rijgeschiktheid bij dementie

Veel mensen met beginnende dementie en hun familie zullen het zich afvragen: is autorijden nog verantwoord? Het is een moeilijke vraag waar niet één simpel antwoord op te geven is. Bij het Expertisecentrum Oudere Verkeersdeelnemers wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een methode voor de beoordeling van de rijgeschiktheid van automobilisten met cognitieve functiestoornissen bij verschillende vormen van dementie.

“De vraag of autorijden nog verantwoord is duikt elke keer weer op tijdens gesprekken met patiënten en hun naasten”, zegt dr. Wiebo Brouwer, neuropsycholoog aan het UMC in Groningen. “Het rijbewijs lijkt soms het belangrijkste gespreksonderwerp. Het is ook het enige gevolg van een diagnose die iemand rechtstreeks in zijn of haar vrijheid belemmert.” Sinds begin 2010 mogen mensen met de diagnose zeer lichte of lichte dementie blijven autorijden. Daarvoor moeten ze wel de rijtest op de weg met een deskundige van het CBR goed doorstaan. Mensen met een matige of ernstige vorm van dementie zijn altijd ongeschikt voor het besturen van een motorrijtuig.

## Onoverzichtelijk

“Mensen met dementie rijden veel minder auto, maar als ze rijden doen ze dat gemiddeld minder veilig en vlot. Al zijn er ook nog heel goede chauffeurs bij.” Brouwer vertelt dat van mensen met lichte dementie bekend is dat ze een verhoogde ongevalsbetroffenheid hebben. “De ongevallen gebeuren vooral op complexe, onoverzichtelijke kruisingen. De traagheid van de waarneming en verwerking van informatie in combinatie met verkeer uit verschillende richtingen

maakt het moeilijk. Er moet te veel informatie verwerkt worden in te korte tijd.”

## Meedenken

Als iemand met een zeer lichte of lichte vorm van dementie het rijbewijs wil houden, wordt verwacht dat hij zich met een Eigen Verklaring meldt bij het CBR. Wettelijk verplicht is dat niet. “Wij vermoeden dat het niet altijd gebeurt, omdat mensen bang zijn dat ze hun rijbewijs dan meteen moeten inleveren”, vertelt Dafne Piersma, promovenda Rijgeschiktheid bij cognitieve stoornissen. “Met ons onderzoek willen we een methode ontwikkelen die binnen de zorg kan worden gebruikt om advies te geven over de rijgeschiktheid, nog voordat iemand de rijtest bij het CBR aflegt. We merken dat veel mensen met lichte cognitieve stoornissen erg onzeker worden, terwijl dat misschien helemaal niet nodig is. In een vroeg stadium is het vaak goed mogelijk om de rijvaardigheid te verbeteren, bijvoorbeeld door enkele rijlessen te nemen die gericht zijn op invoegen of op kijkgedrag bij rotondes met fietspaden.”

## Verbeteringen

Piersma vertelt dat bij iedere deelnemer een persoonlijk gesprek, neuropsychologische tests, en een test in een rij simulator wordt afgenomen. Daarna volgt een rijtest op de weg volgens het protocol van het CBR. “Dit doen we om te kunnen vaststellen hoe voorspellend de rijtest in de simulator is voor het ritje op de weg. Met het verzamelen van al deze gegevens kunnen we advies geven over wat iemand met een lichte vorm van dementie kan verbeteren om veilig te kunnen blijven autorijden. Het advies wat we binnen dit onderzoek aan de deelnemers geven, is overigens niet bindend.”

## Gecompliceerd

Brouwer legt uit dat advies over rijgeschiktheid gecompliceerd is. “Je moet rekening houden met de medische diagnose, het beloop van de ziekte en het profiel van de cognitieve stoornissen. Daarnaast speelt de sociale situatie een rol. Autorijden samen met een partner die goed de weg weet en positief kritisch meekijkt is anders dan iemand die alleen woont en zelf op pad moet. Ook kan het zijn dat iemand door faalangst in een examensituatie slechter presteert dan in het alledaagse leven. Deze aspecten kunnen in een testrit op de weg niet systematisch aan de orde komen en een neuropsychologisch onderzoek en gesprekken met patiënt en familie zijn daarom een goede aanvulling.”

## Leren

Het besluit of iemand wel of niet mag autorijden is extra ingewikkeld omdat niet iedereen met lichte dementie dezelfde symptomen heeft. Piersma: “Bij milde cognitieve en motorische beperkingen is het mogelijk te leren om met een automaat te rijden of met een navigatiesysteem om te gaan. En daarmee dus langer mobiel te blijven.”

Het project wordt uitgevoerd door de Rijksuniversiteit Groningen (RUG), het CBR, de SWOV en diverse Alzheimercentra. Het vindt plaats op vijf locaties: Groningen, Winschoten, Drachten, Amsterdam en Maastricht. Meer informatie vindt u op [www.oudereverkeersdeelnemers.nl](http://www.oudereverkeersdeelnemers.nl). Wilt u meedoen met het onderzoek, overleg dan met uw behandelend arts en neem contact op via [rijgeschiktheidsonderzoek@rug.nl](mailto:rijgeschiktheidsonderzoek@rug.nl). Deelname is gratis.

## Autorijden, mag dat nog?

Als u een rijbewijs hebt en wilt houden, moet u de diagnose dementie aan het CBR doorgeven. Uw behandelend arts of psycholoog moet u hier van op de hoogte brengen. Als u geen maatregelen neemt, kunt u bij een ongeval strafbaar worden gesteld. Melden bij het CBR gaat als volgt:

- *Koop een ‘Eigen Verklaring’ (€ 23,80), digitaal via [mijn.cbr.nl](http://mijn.cbr.nl) of op het gemeentehuis. Let er op dat u het juiste formulier aanschaft. Beantwoord alle vragen naar waarheid.*
- *Om te beoordelen of u in aanmerking komt voor een rijtest, moet het CBR in het bezit zijn van een rapport van een neuroloog, psychiater of geriater, waaruit blijkt wat de score is op de Clinical Dementia Rating (CDR-score). U kunt uw behandelend arts vragen dat rapport te schrijven. Als hij dit niet wil, of de CDR-score ontbreekt in het rapport, dan verwijst het CBR u naar een onafhankelijke neuroloog of een geriater die alsnog de CDR score vaststelt. Deze keuring is voor uw eigen rekening (max. € 243,80 excl. btw).*
- *Als uw CDR score 0,5 of 1 is en er sprake is van dementie, volgt een rijtest met een CBR-deskundige en eventueel een aanvullend neuropsychologisch onderzoek.*

- *Als u de rijtest goed aflegt, krijgt u een Verklaring van geschiktheid. Hiermee kunt u een nieuw rijbewijs aanvragen. Uw nieuwe rijbewijs is meestal één jaar en maximaal drie jaar geldig. Voor geldigheid langer dan 1 jaar is altijd ook een neuropsychologisch onderzoek nodig. Dit onderzoek is voor uw eigen rekening. Legt u de rijtest niet goed af dan krijgt u bijna altijd een herkansing. Soms is het raadzaam een paar rijlessen te nemen. De deskundige van het CBR zal u daarover informeren.*